

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 11/2 2022 s. 870-888, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SÖZLÜ ANLATIMLARININ TUTARLILIK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Sadık Ahmet ÇETİN*

Geliş Tarihi: Nisan, 2022

Kabul Tarihi: Haziran, 2022

Öz

Bu araştırmanın amacı eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sözlü anlatımlarını tutarlılık açısından incelemektir. Çalışma nitel bir araştırmadır. Çalışma grubu 20 kişiden oluşmaktadır. Veriler ses kayıt cihazıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Bu araştırmada verilerin analizi sonucunda öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarının tutarlılık ortalaması 3,0; açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarının tutarlılık ortalaması 2,8 çıkmıştır. Öğrencilerin yaptıkları tutarlılık hataları en fazladan en aza doğru öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında “metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler, konu bütünlüğü, metindeki uyum, tekrar eden bilgi, anlatımın yarıda kesilmesi, anlaşılmayan yerler ve çelişkili bilgiler” açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında “metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler, konu bütünlüğü, tekrar eden bilgi, anlatımın yarıda kesilmesi, anlaşılmayan yerler, metindeki uyum ve çelişkili bilgiler” de çıkmıştır.

Sonuç olarak öğrencilerinin sözlü anlatımlarında tutarlılık düzeyi öyküleyici yapıda orta, açıklayıcı yapıda orta düzeyin biraz altında çıkmıştır. Öğrencilerin sözlü anlatımlarında tutarlılıkla ilgili en fazla yaptıkları hataların öyküleyici ve açıklayıcı yapıda genel olarak aynı olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Sözlü anlatım, konuşma, hazırlıksız konuşma, metin dilbilim, tutarlılık.

EXAMINING ORAL EXPRESSIONS OF EDUCATION FACULTY STUDENTS IN TERMS OF CONSISTENCY

Abstract

The aim of this research is to examine the oral expressions of the students studying at the faculty of education in terms of consistency. The study is a qualitative research. The study group consists of 20 people. Data were collected with a voice recorder. Descriptive analysis and content analysis were used in the analysis of the data. As a result of the analysis of the data in this study, the average consistency of the verbal expressions of the students in the form of narrative narration was 3.0; The consistency average of the oral explanations in the form of explanatory expression was 2.8. Consistency errors made by the students in the form of narrative narration from the most to the least were also revealed as "plan of the text, incomplete information,

* Öğr. Gör Dr.; Başkent Üniversitesi, BÜDAM, sadikahmetcetin@gmail.com

Araştırmanın Etik Kurulu İzni: Başkent Üniversitesi Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü, 11.01.2022 tarih ve E-62310886-605.01-93585 sayılı karar.

sudden transitions, subject integrity, harmony in the text, repetitive information, interruption of the narration, incomprehensible places and contradictory information" in his oral expressions in the form of explanatory speech, "the plan of the text, incomplete information, sudden transitions, the integrity of the subject, the repetitive information, the interruption of the narration, the incomprehensible places, the harmony and contradictory information in the text" were also revealed.

As a result, the level of consistency in the verbal expressions of the students was moderate in the narrative structure and slightly below the moderate level in the explanatory structure. It was observed that the most common mistakes made by the students regarding consistency in their oral expressions were generally the same in narrative and explanatory structures.

Keywords: Oral expression, speaking, impromptu speaking, text linguistics, coherence.

Giriş

Konuşma, insanların her durum ve ortamda kendilerini ifade etmek için kullandıkları sözlü dil becerisidir. Konuşmanın ifade edici bir beceri olması onu iletişim kurmada ve etkileşim sağlamada en temel becerilerden biri hâline getirmiştir. İnsanlar günlük hayatta dili daha çok sözlü olarak kullanmaktadırlar. Bu durum konuşmanın günlük hayatta en fazla kullanılan becerilerden olmasını sağlamıştır. Konuşma hazırlıklı ve hazırlıksız olmak üzere iki farklı şekilde yapılır. Hazırlıklı konuşmalarda konuşmacı bir ön hazırlık yapar ve konuşmasının içeriğini oluşturur. Hazırlıksız konuşmalarda ise bir ön hazırlık yapılmaz. Bu konuşmaların ne zaman yapılacağı ve içeriğinin ne olacağı önceden belli değildir. Bu nedenle hazırlıksız konuşmalar hazırlıklı konuşmalara göre biraz daha dezavantajlıdır. Bununla birlikte sözlü anlatımlarda en önemli unsurlardan biri tutarlı bir içerik oluşturmaktır. Tutarlılık, sözlü dilde konuşmanın ve yazılı dilde de yazının bütün olarak sunmasına, anlamlı yapıların oluşmasına yardımcı olur. Metindeki tutarlılık düzeyinin yeterli olması dinlenenlerin ve okunanların daha kolay anlaşılmasına yardımcı olur. Dolayısıyla metnin tutarlılık düzeyinin yeterliliği dinleyicinin rahatlıkla konuşma içeriğini anlamasına yardımcı olur.

Konuşma, kişisel ve toplumsal olmak üzere iki yönlü bir etkinliktir. Bu beceri düşüncenin doğması ve bildirilmesi bakımından kişisel, sözün başkalarına yöneltilmesi bakımından ise toplumsal bir nitelik taşır (Göğüş, 1978). Günlük hayatta konuşmanın kullanıldığı yerlere bakıldığında insanların en fazla hazırlıksız konuşmalar yaptığı söylenebilir. İletişim kurmak için ilk olarak konuşma becerisine başvurulması nedeniyle günlük hayatta hazırlıksız konuşmaların daha fazla yapıldığı görülmektedir. Hazırlıksız konuşma esnasında yanlış bir söz söyleme, içeriği düzenli şekilde aktarmama, söyleyecekleri hatırlayamama gibi bazı problemler ortaya çıkabilir. Bu nedenle bu konuşmalarda bazı şeylere dikkat etmek gerekmektedir. Sözü uzatmadan kısaca söyleme, yapmacılığa ve gereksiz tekrarlara yer vermeme, dinleyicinin kişilik haklarına saygılı olma, insanlara sevgiyle yaklaşma, hoşgörülü ve sabırlı olma gibi durumlara dikkat edilmelidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2011). Hazırlıksız konuşmalarda bu gibi durumlara dikkat edilmesi sağlıklı bir iletişim ortamının oluşmasında büyük önem taşımaktadır.

Yazılı ve sözlü dil ürünlerindeki tutarlılıkla ilgili çalışmalar metin dilbilim kapsamında ele alınmaktadır. Metin dilbilim, çağdaş dilbilim araştırmaları sonucu dil çalışmalarında tümencinin ötesine geçilmesine imkân sağlayan ve metin yapısını temel alarak metin içi anlam üretimini inceleyen bir disiplin olarak gelişmiştir (Dilidüzgün, 2017). Dolayısıyla metin

dilbilimin temel inceleme alanı metinlerdir. Metin dilbilim incelemelerini, tümce üstü yapılar olarak metinlerin yapıları, çözümlene yöntemleri, metinselliği belirleyen etkenler, metinde konu akışının düzenlenişi, metinsel tutarlılık, metinleri türlere ayırmada başvurulacak ölçütler, metin işlevleri, metin anlamı gibi konular oluşturur (Toklu, 2013, s. 127). Bununla birlikte metin dilbilim yazınsal iletişimin değişik düzlemlerde hangi aşamalardan geçerek geliştiğini, okur ile yazar etkileşiminde her birinin konumunun ne olduğunu ele alır (Günay, 2017). Metin dilbilim aynı zamanda bir metni oluşturan parçaların ve metnin çerçevesini çizer. Metin olan ve metin olmayanı ifade eder. Metin dilbilimde metinlerin anlamsal açıdan en önemli noktasını tutarlılık oluşturmaktadır.

Tutarlılık metnin büyük yapısıyla ilgilidir. Büyük yapıda tutarlılık metnin anlamsal yönü ile ilgilidir. Burada anlamsal yapının metinde bütün olarak yer alıp almadığını araştırır. Tutarlılık metni bütün olarak ele almaktır (Günay, 2017) ve metindeki anlamsal ilişkilerden doğar (Kerimoğlu, 2017, s. 238). Dolayısı ile tutarlılık metnin anlamsal ve mantıksal uyumu ile ilgilidir. Bütün olarak ele alınan metinde yazarın belirli bir konu etrafında anlatımını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bir metnin tutarlı olabilmesi için giriş-gelişme-sonuç diye bilinen üçlü yapı bir bütünün parçaları gibi birbirine bağlı olmak zorundadır (Demirci, 2017, s. 243-244). Yazar bir konuyu anlatırken başka konuyu anlatmaya geçerse burada tutarlılıktan söz edilemez. Bir metnin tutarlı olması için metinde anlamsal bir birlik olmak zorundadır. Anlamsal birliği sağlayamayan metinler tutarsız metinlerdir. Halliday ve Hasan da (1976) metinselliğin sağlanmasında metnin uzunluğunun önemli olmadığı önemli olanın metindeki bağlantılar olduğunu ifade etmişlerdir. Metinlerdeki bağlantıları sağlayan ise metinde bir konu bütünlüğü olması ve her şeyin o konuyla ilişkili şekilde metinde işlenmesidir. Bir yazının anlamlı olabilmesi için düşüncelerin birbirleriyle bağlantılı olması gerekir (Dilidüzgün, 2017). Metnin mantıksal bir düzene göre örülmüş olması, bütünlüğün uyum içerisinde olması ve ana fikirle bağlantıların güçlü olması tutarlılık için gereklidir (Biçer ve Çoban, 2015, s. 229). Bu durum sözlü dildeki metin yapılarında da karşımıza çıkmaktadır. Bir kişi herhangi bir konu üzerinde konuşurken bir anda başka konuya geçerse bu durum konuşmada tutarsızlığa neden olur. Bu konuşanın bulunduğu ortamda zor duruma düşmesine ve anlattığı içeriğin muhataplar tarafından anlaşılmasına ve benimsenmemesine neden olur.

Tutarlılıkla ilgili çalışmalar çoğunlukla yazılı metinler üzerinde yapılmıştır. Ama metin dilbilim sözlü ve yazılı tüm metinleri incelemektedir (Toklu, 2013, s. 128). Dolayısıyla sözlü dildeki metin yapıları da metin dilbiliminin incelemesi kapsamındadır. Sözlü dilde yapılan metin dilbilimle ilgili çalışmalar incelendiğinde bu kapsamda birkaç çalışma yapıldığı görülmüştür. Günlük hayatta her an başvurduğumuz sözlü dilde tutarlı bir içerik oluşturmanın önemli bir yeri vardır. Aksi hâlde anlamlı yapılar ortaya çıkmayabilir ve iletişim sürecinde aksaklıklar meydana gelebilir. Sözlü dilde tutarlı bir içerik oluşturulmayınca anlatılanlar büyük ihtimalle anlaşılacaktır. Eğitim fakültesindeki öğrenciler geleceğin öğretmen adaylarıdır. Öğretmenlik mesleğinde en önemli durumlardan biri de öğretmenin sözlü dili çok iyi kullanması gereksidir. Öğretmenin sözlü dil kullanımında anlattıklarının anlamlı bir yapı olmasını ve anlaşılmasını sağlayan en önemli durumlardan biri içeriğin tutarlılık düzeyinin yüksek olmasıdır. Dolayısıyla eğitim fakültesi öğrencilerinin sözlü dil kullanımlarında oluşturdukları içeriklerin tutarlılık düzeyinin önemli olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sözlü dil kullanımlarında tutarlı bir içerik oluşturmadaki düzeylerinin ne olduğunun ortaya çıkarılması gerekmektedir. Ayrıca alanda eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde benzer bir araştırma

yapılmadığı için böyle bir çalışmanın yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu durumdan hareketle ve bu araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir.

Bu çalışmada eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin sözlü anlatımlarını tutarlılık açısından incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu alt problemler belirlenmiştir:

Öğrencilerin,

- 1) Öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık durumu nasıldır?
- 2) Açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık durumu nasıldır?
- 3) Öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında yaptığı tutarlılık hataları nelerdir?
- 4) Açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında yaptığı tutarlılık hataları nelerdir?

Yöntem

1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni yapılmıştır. Araştırmada var olan bir durumun betimlemesi yapılmıştır. Çalışmanın amacı var olan duruma ilişkin belli sonuçları ortaya koymaktır. Araştırmada mevcut olan durumdaki çeşitlilik esnek bir yaklaşımla ele alınmış ve farklı değişkenlerin bu duruma etkisine bakılmıştır. Nitel araştırmalarda bir duruma ilişkin etkenler bütüncül yaklaşımla araştırılır, ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri ortaya çıkarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2. Çalışma gurubu

2021-2022 eğitim öğretim yılında Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesinde birinci sınıfta okuyan 20 öğrenci çalışma gurubu olarak belirlenmiştir. Bu öğrenciler eğitim fakültesinde okulöncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerden oluşturmaktadır.

3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın etik kurul izni Başkent Üniversitesi Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğünün 11.01.2022 tarih ve E-62310886-605.01-93585 sayılı kararı ile alınmıştır. Veriler 2021-2022 eğitim öğretim yılında Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesinde birinci sınıfta okuyan öğrencilerden seçilen 20 kişilik çalışma grubundan alınmıştır. Öğrencilere çalışmayla ilgili daha önceden herhangi bir bilgilendirme yapılmamıştır. Öğrenciler çalışmayla ilgili bilgileri araştırma başlamadan hemen önce öğrenmişlerdir. Dolayısıyla bu çalışmada öğrencilerin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine bir inceleme yapılmıştır. Daha sonra öğrencilere öyküleyici anlatım yapısı için 5 açıklayıcı anlatım yapısı için 5 ayrı konu verilmiştir. Öğrencilere verilen konuların tespitinde alan yazın taranmış, bir Türkçe eğitimi uzmanından görüş alınmış ve daha sonra öğrencilerin seviyelerine uygun konular belirlenmiştir. Öğrencilere verilen öyküleyici ve açıklayıcı anlatım konuları ve öğrencilerin bunları seçme sayıları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 1: Öyküleyici Anlatım Konuları ve Bunları Seçen Öğrenci Sayıları

Öyküleyici Anlatım Konuları	Öğrenci sayısı
1. Hayatınızda sizi çok etkileyen bir olayı anlatınız.	8
2. Hayatınızda en güzel gününüzdeki olayı anlatınız.	3
3. Ailenizle yaşadığınız bir olayı anlatınız.	2
4. Arkadaşlarınızla yaşadığınız bir olayı anlatınız.	4
5. Öğretmenlerinizle yaşadığınız bir olayı anlatınız.	3
Toplam	20

Tabloda öğrencilere verilen öyküleyici anlatım konuları ve bunları seçen öğrenci sayıları verilmiştir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin seçtikleri konular arasından öyküleyici anlatımda birinci konu 8, ikinci konu 3, üçüncü konu 2, dördüncü konu 4, beşinci konu 3 kişi tarafından seçilmiştir.

Tablo 2: Açıklayıcı Anlatım Konuları ve Bunları Seçen Öğrenci Sayıları

Açıklayıcı Anlatım Konuları	Öğrenci sayısı
1. İlk defa gördüğünüz ve çok beğendiğiniz bir yeri anlatınız.	4
2. Günlük hayatta yapmayı sevdiğiniz şeyleri nedenleriyle anlatınız.	8
3. Memleketiniz olan şehrin özelliklerini detaylı şekilde anlatınız.	3
4. Üniversite okumanın size nasıl katkıları olduğunu anlatınız.	0
5. Üniversiteden sonra yapmak istediğiniz işi nedenleriyle anlatınız.	5
Toplam	20

Tabloda öğrencilere verilen açıklayıcı anlatım konuları ve bunları seçen öğrenci sayıları verilmiştir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin seçtikleri konular arasından açıklayıcı anlatımda birinci konu 4, ikinci konu 8, üçüncü konu 3, dördüncü konu 0, beşinci konu 5 kişi tarafından seçilmiştir.

Öğrenciler her yapı için bir konu seçerek konuşmasına başlamıştır. Her öğrencinin öyküleyici ve açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımları süre olarak 1 dakikayla 2 dakika arasında olmuştur.

4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde öğrencilerin ses kaydına alınan konuşmaları araştırmacı tarafından kâğıda aktarılmış ve öğrencilerin konuşmalarındaki tutarlılık düzeyleri ve tutarlılık hataları bu şekilde belirlenmiştir. Dilbilim araştırmalarına bakıldığında tutarlılık farklı açılardan ele alınmıştır. Bu araştırmada tutarlılık öğrencilerin anlattıkları konudaki bütünlük ve metnin anlamsal yapısı olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin anlattıkları konular da buna göre analiz edilmiştir. Öğrencilerin öyküleyici anlatım tarzındaki sözlü anlatımlarının tutarlılık düzeylerini belirlemek için Coşkun (2005) tarafından geliştirilen öyküleyici anlatım tutarlılık değerlendirme ölçeği; öğrencilerin açıklayıcı anlatım tarzındaki sözlü anlatımlarının tutarlılık düzeylerini belirlemek için Coşkun (2005) tarafından geliştirilen ölçeğin açıklayıcı anlatıma uyarlanmış hâli kullanılmıştır. Bu uyarlamada ölçeğin ilk hâlindeki olay anlatımını dair ifadeler bilgilendirici metne uygun şekilde değiştirilmiştir. Daha sonra uyarlanan ölçek alan uzmanları tarafından

kontrol edilmiştir. Bu ölçeklere göre öğrencilerin tutarlılık düzeyleri beş başlıkta 1 kötü, 2 yetersiz, 3 orta, 4 iyi ve 5 çok iyi kapsamında değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin tutarlılık hataları ise “konu bütünlüğü, anlatımın yarıda kesilmesi, anlaşılmayan yerler, eksik bilgi, metnin planı, ani geçişler, metindeki uyum, çelişkili bilgiler, tekrar eden bilgi” kapsamında değerlendirilmiştir. Metnin planında “metindeki bilgilerin birbirine bağlı olarak ilerlemesine, birbiriyle sıkı ilişkiler kurmasına ve bilgiler arasında kopukluk olmamasına; eksik bilgide öğrencilerin ifade ettiklerinde bilgi eksikliğinin anlaşılmasında sorun oluşturmamasına; konu bütünlüğünde anlatılanların merkezde tek bir konu etrafında şekillenmesine; ani geçişlerde anlatılan bir olay veya durum varken bir an da olay veya durumun bağlayıcı bir ifade olmadan hemen farklı bir boyutuna geçilmesine; anlaşılmayan yerlerde cümlede anlamsız ifadeler kullanmaktan kaynaklı yaşanan anlaşılmayan durumlara; metindeki uyumda öğrencilerin anlattıklarının olay anlatımı veya durum anlatımına uygun bir içerikte olmasına ve üslupla ilgili uyuma; çelişkili bilgilerde öğrencilerin anlattıklarının birbiriyle çelişen ifadeler olup olmadığına; tekrar eden bilgide anlatılanlarda aynı ifade içinde aynı kelimelerin, aynı anlama gelecek kelimeleri tekrarına ve aynı ifadelerin metinde birkaç kez tekrar edilmesine” bakılmıştır.

Bulgular

1. Öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlardaki tutarlılıkla ilgili bulgular

Bu bölümde “Öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık durumu nasıldır?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu alt problemle ilgili olarak öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık durumunun dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Öyküleyici Anlatım Şeklindeki Sözlü Anlatımlarında Tutarlılık Durumunun Dağılımı

Tutarlılık Düzeyleri	Kişi Sayısı (f)
1. Kötü	2
2. Yetersiz	6
3. Orta	4
4. İyi	6
5. Çok iyi	2
Toplam	20

Tabloda öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarının tutarlılık durumu gösterilmiştir. Öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık düzeyleri 1 kötü, 2 yetersiz, 3 orta, 4 iyi, 5 çok iyi şeklinde beş düzeyde değerlendirilmiştir. Öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımda tutarlılık düzeyine bakılan toplam öğrenci sayısı 20’dir. Tablo detaylı incelendiğinde öğrencilerden sözlü anlatımındaki tutarlılık düzeyi kötü olan 2, yetersiz olan 6, orta olan 4, iyi olan 6, çok iyi olan 2 kişi vardır. Her düzeyde öğrencilerin olduğu görülmektedir.

Öğrenciler arasında iki kişinin kötü, altı kişinin de yetersiz olması bu öğrencilerin sözlü dil kullanımlarında tutarlı bir içerik oluşturamadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin tutarlı bir içerik oluşturmalarındaki bu sorun onların kendilerini doğru şekilde ifade edememelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla aynı zamanda bu öğrencilerin anlaşılma problemi de yaşayacakları söylenilebilir. Tutarlılık olarak orta düzeydeki dört, iyi düzeydeki altı ve çok iyi düzeydeki iki

öğrencinin kendilerini doğru şekilde ifade etme açısından ve anlaşılmama sorunu yaşamaları açısından bir problem yaşayacakları söylenemez.

Öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık düzeylerinin ortalaması 3,0'dır. Bu öğrencilerin öyküleyici anlatımlarında tutarlılıklarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki anlatılarının tutarlılık düzeylerinin kötü olduğu söylenemez ama çok iyi bir düzeyde de değiller. Öğrencilerin tutarlı bir içerik oluşturmayla ilgili olarak gerekli konularda dönütler almaları bu sorunu aşmalarında onlara yardımcı olabilir.

2. Açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlardaki tutarlılıkla ilgili bulgular

Bu bölümde “Öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık durumu nasıldır?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu alt problemle ilgili olarak öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık durumunun dağılımları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Açıklayıcı Anlatım Şeklindeki Sözlü Anlatımlarında Tutarlılık Durumunun Dağılımı

Tutarlılık Düzeyleri	Kişi Sayısı (f)
1. Kötü	1
2. Yetersiz	8
3. Orta	5
4. İyi	6
5. Çok iyi	-
Toplam	20

Tabloda öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarının tutarlılık durumu gösterilmiştir. Öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık düzeyleri 1 kötü, 2 yetersiz, 3 orta, 4 iyi, 5 çok iyi şeklinde beş düzeyde değerlendirilmiştir. Açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımda tutarlılık düzeyine bakılan toplam öğrenci sayısı 20'dir. Tablo detaylı incelendiğinde öğrencilerden sözlü anlatımındaki tutarlılık düzeyi kötü olan 1, yetersiz olan 8, orta olan 5, iyi olan 6 kişi vardır. Sözlü anlatımdaki tutarlılık düzeyi çok iyi olan hiçbir öğrenci yoktur. Çok iyi düzeyi haricinde diğer düzeylerde öğrencilerin olduğu görülmektedir.

Öğrenciler arasında bir kişinin kötü, sekiz kişinin de yetersiz olması bu öğrencilerin sözlü dil kullanımlarında tutarlı bir içerik oluşturamadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin tutarlı bir içerik oluşturmalarındaki bu sorun onların kendilerini doğru şekilde ifade edememelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla aynı zamanda bu öğrencilerin anlaşılmama problemi de yaşayacakları söylenilebilir. Tutarlılık olarak orta düzeydeki beş ve iyi düzeydeki altı öğrencinin kendilerini doğru şekilde ifade etme açısından ve anlaşılmama sorunu yaşamaları açısından bir problem yaşayacakları söylenemez.

Öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılık düzeylerinin ortalaması 2,8'dir. Bu öğrencilerin açıklayıcı anlatımlarında tutarlılıklarının orta düzeyin altında olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki anlatılarının tutarlılık düzeylerinin kötü olduğu söylenebilir. Bu durumu açıklayıcı anlatım şeklindeki bir içerik oluşturmanın zor olması da etkilemiş olabilir. Ama öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında anlaşılama problemini büyük ölçüde yaşadıkları ifade edilebilir.

3. Öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlardaki tutarlılık hatalarıyla ilgili bulgular

Bu bölümde “Öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılıkla ilgili yaptıkları hatalar nelerdir?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu alt problemle ilgili olarak öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılıkla ilgili yaptıkları hataların dağılımları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Öyküleyici Anlatım Şeklindeki Sözlü Anlatımlarında Tutarlılıkla İlgili Yaptıkları Hataların Dağılımı

	Tutarlılık Hataları								
	Konu bütünlüğü	Anlatımın yarıda kesilmesi	Anlaşılmayan yerler	Eksik bilgi	Metnin planı	Ani geçişler	Metindeki uyum	Çelişkili bilgiler	Tekrar eden bilgi
Hata Sayısı	8	7	6	10	16	9	8	5	7

Tabloda öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında yaptıkları tutarlılık hataları gösterilmiştir. Öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılıkla ilgili yaptıkları hatalar “konu bütünlüğü sorunu, anlatımın yarıda kesilmesi, anlatımda kopukluk, eksik bilgi, metnin planı, ani geçişler, yapıya uygunluk, çelişkili bilgiler, tekrar eden bilgi, metindeki uyum” kapsamında değerlendirilmiştir. Tabloda dokuz başlıkta da hata yapıldığı görülmüştür. Öğrencilerin yaptıkları tutarlılık hatalarında bazı öğrencilerin birkaç başlıkta birden hata yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo detaylı incelendiğinde konu bütünlüğünde 8, anlatımın yarıda kesilmesinde 7, anlaşılmayan yerler 6, eksik bilgide 10, metnin planında 16, ani geçişlerde 9, metindeki uyumda 8, çelişkili bilgilerde 5, tekrar eden bilgide 7 öğrenci hata yapmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin tutarlılıkla ilgili yaptıkları hatalar en fazladan en aza doğru şu şekildedir: “metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler, konu bütünlüğü, metindeki uyum, tekrar eden bilgi, anlatımın yarıda kesilmesi, anlaşılmayan yerler ve çelişkili bilgiler.” Öğrencilerin yaptıkları hataların örnekleri aşağıda gösterilmiştir.

Konu bütünlüğü

Örnek 1: “Geç falan kalmışlar trafikten dolayı. Bi iki saat orda bekledik gece yarısı. Ondan sonra neyse bizi aldılar eve falan gittik. Biraz işte Eyüp Sultan Camisini falan da gezmiştik orda. Hatta adak adamıştık üniversite sınavını kazansak şey yaparız falan diye. Lokum dağıtırız millete falan diye. Bi adak adamıştık hatta. İşte ondan sonra düğüne gittik.” (K5)

Burada öğrenci metnin genelinde gittiği bir düğünde yaşadıklarını anlatırken bir anda Eyüp Sultan Camisine gittiğinden ve orada adak adadığından bahsetmeye başlıyor. Dolayısıyla konuyla ilgilisi olmayan bir bölüm metne dahil oluyor ve metindeki konu bütünlüğü bozuluyor.

Örnek 2: “Benim küçük yaştan beri hep dille ilgim vardı. Annem beni kurslara göndermişti. Ben ilk başta istememiştim ama beni zorlamıştı. O sebeple de ilgim başladı. Bize

sekizinci sınıfta da Erasmus programı düzenlendi okulumuzda ortaokuldu. O program için de bi tane sınav yapıldı. Sınav biraz üst seviye bi sınavdı.” (K9)

Burada öğrenci metnin başında dile ilgisi olduğundan ve kurslara gittiğinden bahsederken bir an da okulda düzenlenen Erasmus programından bahsedilmeye başlanıyor ve metnin devamı bu şekilde gidiyor. Dolayısıyla metnin girişiyle ve devamının birbiriyle ilgisi yok ve bu konu bütünlüğünü bozuyor.

Anlatım yarıda kesilmesi

Örnek 1: “Bundan önce ben şu anda okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmenliği okuyorum. Bundan önce psikoloji bölümden okuyodum ve farklı bi üniversitedeydim. Beni çok etkileyen olay annemin benim üniversite değiştirme kararına verdiği tepkiden kaynaklı yaşadığım olaydı.” (K1)

Burada öğrenci metne üniversitede okuduğu bölümden bahsetmekle başlıyor. Bununla ilgili olarak iki cümle söylüyor. Daha sonra bu anlatısını tamamlamadan farklı bir şey anlatmaya başlıyor. Dolayısıyla metne başlandığı bölüm bir sonuca ulaşmadan yarıda kesiliyor.

Örnek 2: “Sekizinci sınıfta LGS’ye hazırlanıyodum Teog’a daa doğrusu. Ama İngilizceden nefret ediyodum.” (K18)

Burada öğrenci metne Teog sınavına hazırlandığından bahsediyor. Bununla ilgili bir cümle söylüyor. Daha sonra bu bir cümle tek başına bırakılıp farklı bir durumdan söz edilmeye başlanıyor. Bu durum ilk bölümün bir yere bağlanmadan yarıda kesilmesine neden olmuştur.

Anlaşılmayan yerler

Örnek 1: “Normalde beş kişilik almayan taksiciler bizi ilk defa beş kişi aldılar. Ve böyle tamamen sıkış tepiş oturduğumuz bi gündü ama o gün hala çok eğleniyoduk.” (K6)

Burada öğrenci tamamen sıkış tepiş olduğumuz bi gündü ifadesini kullanmıştır. Bu ifade aslında takside çık sıkışık oturduklarına dair bir ifade olmasına rağmen bunu sıkış tepiş oturduğumuz bir gün olarak aktarması bu bölümün anlaşılmasına neden olmuştur.

Örnek 2: “Novanorda diye bir sanatçının konseriydi. Güzel olmasının sebebi şu konser çıkışında eve gitmek yerine çünkü çok geç gitceğimi düşünüyodum öyle de oldu.” (K12)

Burada öğrencinin “eve gitmek yerine çünkü çok gitceğimi düşünüyodum öyle de oldu” şeklindeki ifadesinde öğrencinin tam olarak ne demek istediği anlaşılmamaktadır. Bu durum öğrencinin sorunlu bir cümle kurmasından kaynaklanmaktadır.

Eksik bilgi

Örnek 1: “Onu gönderdikten sonra bizim eğlenmeye devam etmemizi söylediler ve biz eğlenmemize hâlâ devam ettik.” (K6)

Burada öğrenci “Onu gönderdikten sonra bizim eğlenmeye devam etmemizi söylediler” diye bir ifade kullanıyor. Ama bunu söyleyenin kim olduğuna dair bir bilgi verilmiyor. Metinde bunu söyleyeni ifade eden herhangi bir ifade bulunmuyor. Dolayısıyla eksik bilgidir kaynaklı bir sorun söz konusudur.

Örnek 2: “Öncelikle bunun için şey kuruldu. Sosyal medyadan yurt dışındaki arkadaşlarımızla tanıştık.” (K9)

Burada öğrenci “bunun için şey kuruldu” diyor. Devamında “sosyal medyadan arkadaşlarımızla tanıştık” ifadesi geliyor. Kurulan şeyin ne olduğu ve arkadaşlarıyla nasıl tanıştıklarına dair bir bilgi eksikliği söz konudur.

Metnin planı

Örnek 1: “Ama bölüm seçme zamanı geldiğimizde, onuncu sınıf olduğumuzda eşit ağırlıkta hazırlanıp hani Matematik Türkçe de iyi olsun İngilizce de iyi olsun diye bunu düşünmüştüm. Daa sonra sınıf rehber öğretmenimiz aynı zamanda İngilizce öğretmenimizdi.” (K11)

Burada “Matematik Türkçe de iyi olsun İngilizce de iyi olsun diye düşündüm” ifadesinden sonra bu bölümle hiç alakası olmayan bir cümle gelmiştir. Dolayısıyla metindeki düşünceler birbiriyle sıkı ilişkiler kurmamakta ve birbirine bağlı ilerlememektedir. Bu durum metnin planını olumsuz etkilemektedir.

Örnek 2: “Haliya kan damladığında sonra ben bağırmaya başladım. Komşular korkmasın diye onlarda çok karışmak istemiyo.” (K20)

Burada “Haliya kan damladığında sonra ben bağırmaya başladım” ifadesinden sonra bu cümleyle doğrudan ilgisi olmayan bir ifade gelmiştir. Dolayısıyla metindeki düşünceler birbiri ile sıkı ilişkiler kurmamakta ve birbirine bağlı ilerlememektedir. Bu durum metnin planını olumsuz etkilemektedir.

Ani geçişler

Örnek 1: “Onu gönderdikten sonra bizim eğlenmeye devam etmemizi söylediler ve biz eğlenmemize hâlâ devam ettik. Beş kişiyiz ve hepimiz çok farklı yerlere gitçeğimize rağmen bi taksiye binmeye karar verdik.” (K6)

Burada biz eğlenmeye hâlâ devam ettik ifadesinden sonra taksiye binmekle ilgili bir ifade geliyor. Bu bölümler arasında geçişi sağlayan ön ifadeler olmadan ani bir geçiş yapıldığı görülmektedir. Bu durum metnin tutarlılığını olumsuz etkilemektedir.

Örnek 2: “Hatta tek dilediğim dilek buydu bi kız kardeşimin olması. Sonrasında ben ilkokul ikinci sınıftayken kardeşim Elifsu’nun doğcağı haberini aldım.” (K10)

Burada biz eğlenmeye hâlâ devam ettik ifadesinden sonra taksiye binmekle ilgili bir ifade geliyor. Bu bölümler arasında geçişi sağlayan ön ifadeler olmadan ani bir geçiş yapıldığı görülmektedir. Bu durum metnin tutarlılığını olumsuz etkilemektedir.

Metindeki uyum

Örnek 1: “Beşiktaş’a gitmemiz gerekiyordu. Navigasyonla gitmeye çalışsak bile İstanbul trafiği biraz da Ankara’dan farklı aktığı için çok adapte olamadım. Ama İstanbulluların Ankaralılarından daha hoşgörülü olduğunu düşünüyorum. Çünkü biçok kere yol verme olsun yardım etme konusunda bize trafikte çok öncelik tanıdılar.” (K3)

Burada metnin tümünde bir olay anlatımı söz konusuken bir anda “Ama İstanbulluların Ankaralılarından daha hoşgörülü olduğunu düşünüyorum.” ifadesi bir düşünce belirttiği için açıklayıcı anlatıma uygun bir ifadedir. Dolayısıyla metinde anlatılan yapıya uyumda bir sorun vardır.

Örnek 2: “Hepsi bana bu alanlarda yapabileceği en güzel yardımları yaptı. Ve okul değiştirdiğim için çok memnun oldum. Bu olayı anlatmamın nedeni şudur ki “Aslında içimizde olan bi şeyden hani vazgeçmek yerine olay ihtimalleri değerlendirip bizim için iyi olabilecek şey düşündüğümüzde aslında daa güzel şeylerle karşılaşabilecek olmamız. Eğer ben o okula gidip değiştirmeseydim. Belki de şu an farklı bi meslek seçip hayatım tamamen değişebilirdi.” (K11)

Burada metinde bir olay anlatılmasına rağmen “Bu olayı anlatmamın nedeni şudur ki” diyerek ifade ettiği bölüm olay anlatımına değil açıklayıcı anlatıma uygun bir ifadedir. Dolayısıyla metinde anlatılan yapıya uyumda bir sorun vardır.

Çelişkili bilgiler

Örnek 1: “Hocalarımız bizi tatile götürüyodu işte. Hani her yıl yapılan bi etkinlikti bu. Ben de arkadaş grubumla tatile gittim.” (K2)

Burada ilk cümlede “tatile hocalar götürüyor” denilmekteyse ikinci cümlede “tatile arkadaşlarıyla gidildiği” ifade edilmiştir. Dolayısıyla ilk ifadeyle sonraki ifade birbiriyle çelişmektedir. Bu durum tutarlılığı olumsuz etkilemektedir.

Örnek 2: “Benim küçük yaştan beri hep dille ilgim vardı. Annem beni kurslara göndermişti. Ben ilk başta istememiştim ama beni zorlamıştı. O sebeple de ilgim başladı.” (K9)

Burada ilk cümlede “benim dile ilgim vardı” denilmekteyken daha sonra “zorla kursa gittiği ve ilgisinin başladığından” söz edilmektedir. Dolayısıyla ilk ifadeyle sonraki ifade birbiriyle çelişmektedir. Bu durum tutarlılığı olumsuz etkilemektedir.

Tekrar eden bilgi

Örnek 1: “Kısacası gidiş yolumuz sandığım kadar zor çetin geçmedi.” (K3)

Burada aynı cümle içinde aynı alama gelen iki kelime kullanılmıştır. Bu durum gereksiz yere bir kelimenin tekrar edilmesine neden olmuştur. Dolayısıyla burada bir kelimenin gereksiz yere tekrar edilmesi tutarlılığa zarar vermiştir.

Örnek 2: “Ben her memleketime gittiğim zaman ilk önce küçüklüğümün geçtiği ortaokulumu ortaokulumu ziyarete giderim.” (K14)

Burada aynı cümle içinde kelime iki kez arka arkaya tekrar edilmiştir. Dolayısıyla burada bir kelimenin gereksiz yere tekrar edilmesi tutarlılığa zarar vermiştir.

4. Açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlardaki tutarlılık hatalarıyla ilgili bulgular

Bu bölümde “Öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılıkla ilgili yaptıkları hatalar nelerdir?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu alt problemle ilgili olarak öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılıkla ilgili yaptıkları hataların dağılımları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Açıklayıcı Anlatım Şeklindeki Sözlü Anlatımlarında Tutarlılıkla İlgili Yaptıkları Hataların Dağılımı

Hata Sayısı	Tutarlılık Hataları								
	Konu bütünlüğü	Anlatımın yarıda kesilmesi	Anlaşılmayan yerler	Eksik bilgi	Metnin planı	Ani geçişler	Metindeki uyum	Çelişkili bilgiler	Tekrar eden bilgi
	11	7	7	12	17	12	4	3	8

Tabloda öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında yaptıkları tutarlılık hataları gösterilmiştir. Öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında tutarlılıkla ilgili yaptıkları hatalar “konu bütünlüğü sorunu, anlatımın yarıda kesilmesi, anlatımda kopukluk, eksik bilgi, metnin planı, ani geçişler, yapıya uygunluk, çelişkili bilgiler, tekrar eden bilgi, metindeki uyum” kapsamında değerlendirilmiştir. Tabloda dokuz başlıkta da hata yapıldığı görülmüştür. Öğrencilerin yaptıkları tutarlılık hatalarında bazı öğrencilerin birkaç başlıkta birden hata yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo detaylı incelendiğinde konu bütünlüğünde 11, anlatımın yarıda kesilmesinde 7, anlaşılmayan yerler 7, eksik bilgide 12, metnin planında 17, ani geçişlerde 12, metindeki uyumda 4, çelişkili bilgilerde 3, tekrar eden bilgide 8 öğrenci hata yapmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin tutarlılıkla ilgili yaptıkları hatalar en fazladan en aza doğru şu şekildedir: “metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler, konu bütünlüğü, tekrar eden bilgi, anlatımın yarıda kesilmesi, anlaşılmayan yerler, metindeki uyum ve çelişkili bilgiler.” Öğrencilerin yaptıkları hataların örnekleri aşağıda gösterilmiştir.

Konu bütünlüğü

Örnek 1: “Çocukken bile yurt dışında çekilen programları izlediğimde bunun beni etkilediğini her geçen gün daa çok fark ettim. Dil öğrenmeye her zaman sınav gözüyle baktım Türkiye’de eğitim sistemi sınav üzerinden olduğu için test çözerek ilerledim. Ama şey üniversiteyi kazandıktan sonra artık hani dört temel beceriye odaklanmaya çalıştım.” (K11)

Burada öğrenci “yurt dışında çekilen programların” onu daha çok etkilediğinden bahsederken devamında bir anda “dil öğrenmeye sınav gözüyle baktım” diyerek ilk bölümle ilgili olmayan farklı bir durumdan bahsediyor. Dolayısıyla konuyla ilgisi bu bölüm metindeki konu bütünlüğü bozuluyor.

Örnek 2: “Güzeldi Viyana gayet hoş bi yerd. Budapeşteye kıyasla biraz daha soğuk insanlar açısından da biraz daha soğuktu ama yine de çok hoş bi yerd. Zaten Osmanlının da eski topraklarından. Giremediğimiz hâlde yine de üzgünüz ama güzeldi. Baya Viyana hoş bi kaldı zihnimde.” (K19)

Burada öğrenci metinde Viyana gezisinden ve şehrin özelliklerinden bahsediyor. Daha sonra orasının Osmanlının eski toprakları olduğundan bahsetmeye başlıyor. Dolayısıyla metnin tümüyle son cümle arasında herhangi bir bağlantı olmaması konu bütünlüğünün bozulmasına neden oluyor.

Anlatımın yarıda kesilmesi

Örnek 1: “Okul öncesi öğretmenliği okuyorum. Ve üniversiteyi bittikten sonra meslek hayatımda şey çocuk esirgeme kurumunda çalışmak istiyorum.” (K5)

Burada öğrenci konuşmasına okul öncesi öğretmenliği okuduğunu söyleyerek başlamış ve bir sonraki ifadesinde üniversite bittikten sonra diye devam eden bir cümle geliyor. Burada ilk cümleyle ikinci cümle birbiriyle doğrudan ilişkili değildir. Dolayısıyla ilk cümle herhangi bir yere bağlanmadan yarıda kesilmiştir.

Örnek 2: “Beton şehir de diyebiliriz. Her yerde taksi dolu falan.” (K10)

Burada ilk ifade de “beton şehir de diyebiliriz” devamında “her yer taksi dolu falan” diye bir cümle geliyor. Dolayısıyla ilk cümle ile ikinci cümle birbirini bağlamıyor. Anlatım yarıda kesilmiştir.

Anlaşılmayan yerler

Örnek 1: “Bi büro tarzında böyle bi binada iki-üç psikiyatri psikoloj psikolog ve psikolojik danışman olarak böyle bi iş han gibi yer açmayı düşünüyorum.” (K6)

Burada öğrencinin “bi binada iki-üç psikiyatri psikoloj psikolog ve psikolojik danışman olarak böyle bi iş han gibi yer açmayı düşünüyorum” ifadesinde anlamda bir karışıklık vardır. Öğrencinin kafasında geçenleri tam ve doğru olarak ifade edememesi söylediklerinin anlaşılmasına neden olmuştur.

Örnek 2: “Hayatımda ilk defa gördüğüm ve çok beğendiğim yer ortaokulda ailemle Kapadokya gezisine gitmiştik.” (K12)

Burada öğrencinin cümleye girişle “hayatımda ilk defa gördüğüm ve çok beğendiğim yer” ve devamının “ortaokulda ailemle Kapadokya gezisine gitmiştik” ifadesinin birbiriyle alakası yoktur. Dolayısıyla aynı cümlenin kendi içindeki kopukluk söylenenlerin anlaşılmasına neden olmuştur.

Eksik bilgi

Örnek 1: “Bu konuları nasıl şey yaptımı bilmiyorum ama kitap okumamdaki en büyük etken ilkokul öğretmenimdi.” (K7)

Burada “bu konuları nasıl şey yaptımı bilmiyorum” ifadesinden hangi konunun ne yapıldığına dair bir bilgi eksikliği söz konusudur. Aynı zamanda metinde bu bölüme dair başka bir yerde bilgi de yer almamaktadır.

Örnek 2: “Sınavda belli bir puan derece yaptım.” (K14)

Burada sınavda yapılan belli bir puan ve dereceden bahsediliyor. Ama puanın ve derecenin ne olduğuna dair ifadenin kendi içinde bir bilgi olmadığı gibi metinde başka bir yerde bununla ilgili bir bilgi yoktur. Dolayısıyla bir bilgi eksikliği söz konusudur.

Metnin planı

Örnek 1: “Günlük hayatta yapmayı sevdiğim şeylerden bi tanesi ikizimle muhabbet etmek. İkizimle her zaman özel bi bağım olduğunu hissediyorum. O benimle gerçekten bu konu hakkında konuşmayı yani olaylar hakkında konuşmayı seviyo.” (K8)

Burada “günlük hayatta yapmayı sevdiğim şeylerden bi tanesi ikizimle muhabbet etmek” ifadesinin devamında “ikizimle her zaman özel bi bağım olduğunu hissediyorum” ifadesi gelmektedir. İlk ifadeyle ikinci ifadenin doğrudan bağlantısı olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu durum metnin planını olumsuz etkilemektedir.

Örnek 2: “Gittiğimde gördüğüm manzara beni baya etkilemişti. Mersin denizi baya güzeldi. Masmavi, dümdüz ve az dalgalıydı. Gemiye binip kaleye gittiğimizde denizin tam ortasında duruyodu ve kocamandı. İçine girdiğimizde denizin ortasında oldumuz için çok rüzgâr esiyodu.” (K17)

Burada “Gittiğimde gördüğüm manzara beni baya etkilemişti. Mersin denizi baya güzeldi” ifadesi ve devamında gelen “Gemiye binip kaleye gittiğimizde denizin tam ortasında duruyodu.” ifadesi öncelik sonralık açısından birbirine bağlı olarak doğru şekilde sıralanmamıştır. Dolayısıyla bu durum metnin planını olumsuz etkilemektedir.

Ani geçişler

Örnek 1: “Hayatımda ilk defa gördüğüm ve çok beğendiğim yer ortaokulda ailemle Kapadokya gezisine gitmiştik. Zaten yemekleri çok güzeldi. Şey testi kebabı yemiştik.” (K12)

Burada ilk ifadede “Kapadokya gezisine gitmiştik” denildikten sonra hemen ardından “yemekleri çok güzeldi” ifadesi gelmiştir. Dolayısıyla ilk ifadeden ikinci ifadeye doğrudan atlanılmış, geçilmiştir. Bağlayıcı bir cümle kurulmamıştır.

Örnek 2: “Daa sonra oyun oynarım. Fotoşop ve video zipleme arasında da iyiyim. Biraz onlarla takılırım.” (K18)

Burada öğrenci neler yaptığını anlatırken “oyun oynarım” ifadesini kullandıktan sonra “fotoşop ve video zipleme arasında da iyiyim” ifadesini kullanmıştır. Dolayısıyla burada da ilk ifadeden ikinci ifadeye doğrudan bir geçiş yapılmış, bağlayıcı bir cümle kullanılmamıştır.

Metindeki uyum

Örnek 1: “Turla gitmiştik bu seyahate. İlk durağımız Mardindi. Mardinde ilk girdiğimiz yer eski Mardin dara diye bir Antik kentti. Bu kentte ilk insanların iskeletleri, mezarları, evleri tarzı şekilde birçok yer gördük. Hâlâ restorasyon devam etmesine rağmen birçok ilginç şeyler gördük. Daha sonra eski şehir Midyat’a gittik. Midyatta da sehrin mimarisi oldukça eski bir mimariydi. Dolayısıyla geçmişe ait birçok incelik sanat ürünü görme fırsatımız oldu.” (K3)

Burada öğrenci bir şehir hakkında bilgi verirken birbiri ardına yaşananları ve yaptıklarını sıralaması öyküleyici anlatım yapısının özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla metinde anlatılan yapıya uyumda bir sorun vardır.

Örnek 2: “Onun dışında hikâye yazmayı, şiir yazmayı ve panktrakt tarzında müzik dinlemeyi seviyorum. Bana yüksek sesli müziğin benim görüntümle, görünüşümle uyuşmadığı söylendi.” (K13)

Burada alışkanlıklar hakkında yapılanlardan bahsedilirken sanki bir olay anlatılıyor gibi “Bana yüksek sesli müziğin benim görüntümle, görünüşümle uyuşmadığı söylendi” ifadesini kullanmıştır. Dolayısıyla metinde anlatılan yapıya uyumda bir sorun vardır.

Çelişkili bilgiler

Örnek 1: “Ben kendimi günlük ben kendimi gözlemlemeyi seven ve kendimi ifade etmeyi seven dışa dönük bir insan olarak tanımlıyorum. Gerçi bana dışa dönük kelimesini kendim için konuşurken söylen söyleyemeyeceğim de söylendi ama bir yandan da yani açıkçası arkadaş edinmeyi çok seviyorum.” (K13)

Burada ilk cümlede “kendimi ifade etmeyi seven dışa dönük bir insan olarak tanımlıyorum” ifadesinden sonra “gerçi bana dışa dönük kelimesini kendim için konuşurken söylen söyleyemeyeceğim de söylendi” ifadesi kullanılıyor. Dışa dönük olmanın kendisi için söylenmeyeceğini bildiği hâlde bunu kullanıyor. Dolayısıyla bu durum bir çelişki oluşturuyor.

Örnek 2: “Çok fazla tanıdığımız insanları tekrar tekrar görüyorsunuz ya da hiç tanımadığımız insanları sürekli görüyorsunuz.” (K16)

Burada ilk cümlede “çok tanıdığımız insanları tekrar tekrar görüyorsunuz” ifadesi kullanıldıktan sonra ikinci cümlede hiç tanımadığımız insanları sürekli kullanıyorsunuz” ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla tanınan insanların mı yoksa tanınmayan insanların mı sık görüldüğü konusu bir çelişki oluşturmaktadır.

Tekrar eden bilgi

Örnek 1: “Onların bu gülümsemelerinin ardından veya gözlemlediğin moral bozukluğunun arkasında nasıl nasıl şeyler var nasıl hayat hikayeleri var.” (K13)

Burada tek cümle içinde nasıl kelimesi üç defa tekrar edilmiştir. Dolayısıyla burada bir kelimenin gereksiz yere tekrar edilmesi tutarlılığa zarar vermiştir.

Örnek 2: “Bu meslekten sonra yuvalarda çalışmak istiyorum. Kimsesiz çocuklara yardım etmek istiyorum. Bu döneme gelene kadar hocalarım benim hayatımda çok önemli bi yer kapladı. Bakış açımı değiştirdiler. Ben de küçük insanların o yaştan itibaren çocukların hayatına dokunmak istiyorum. Yuvalarda çalışmak istiyorum. Kimsesiz çocuklara eğitim vermek istiyorum.” (K15)

Burada ilk bölümde “Bu meslekten sonra yuvalarda çalışmak istiyorum. Kimsesiz çocuklara yardım etmek istiyorum.” İfadesi kullanıldıktan sonra tekrar aynı ifade “Yuvalarda çalışmak istiyorum. Kimsesiz çocuklara eğitim vermek istiyorum.” şeklinde kullanılmıştır. Dolayısıyla aynı sözlerin tekrar edilmesi tutarlılığa zarar vermiştir.

Sonuç

Eğitim fakültesindeki yirmi öğrencinin sözlü anlatımları tutarlılık açısından öyküleyici yapıdaki anlatımları ve açıklayıcı yapıdaki anlatımları olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir. Öğrencilerin öyküleyici yapıdaki sözlü anlatımlarında tutarlılık durumunun ortalaması 3.0’dır. Ama bu ortalamanın altında kalan yani kötü düzeyde iki, yetersiz düzeyde altı öğrenci vardır. Öğrencilerin açıklayıcı yapıdaki sözlü anlatımlarında tutarlılık durumunun ortalaması 2,8’dir. Bu ortalama bakıldığında öyküleyici anlatım yapısındaki sözlü anlatımdan daha düşüktür. Bu durumun nedeni açıklayıcı yapıda bir sözlü anlatımda içerik oluşturmanın öyküleyici yapıya göre daha zor olması olabilir. Bununla birlikte açıklayıcı yapıdaki sözlü anlatımda bir öğrenci kötü, sekiz öğrenci yetersiz düzeyde olmak üzere toplam dokuz öğrenci orta düzeyin altındadır. Orta düzeyin altında kalan öğrencilerin sözlü anlatımlarında konu, plan ve metindeki bağlantılarda büyük sorunlar vardır. Bu durumlar sözlü anlatımlarının aynı zamanda

anlaşılmamasına neden olmaktadır ve onların güzel bir içerik oluşturamadıklarını göstermektedir. Dolayısıyla özellikle orta düzeyin altında kalan öğrenciler için bu durumun çok önemsenmesi gerektiği ifade edilebilir. Bunun için öğrencilerin sözlü anlatım becerilerini geliştirmelerini sağlayıcı ders içerikleri ve etkinlikler oluşturarak öğrencilerin bu konulardaki eksiklikleri giderilmelidir.

Bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer kapsamda yapılan çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda birisi Coşkun'un (2005) araştırmasıdır. Coşkun'un araştırmasında beşinci sınıf öğrencilerinin öyküleyici anlatım şeklindeki yazılı anlatımlarında tutarlılık ortalamaları 2,96; sekizinci sınıf öğrencilerinin ortalaması 3,25; tüm öğrencilerin ortalamasını ise 3,10 bulmuştur. İki araştırma farklı gruplar üzerinde ve farklı yapıda olmasına rağmen iki araştırma arasında küçük farklılıklar söz konusudur. Benzer kapsamda yapılan bir diğer araştırma Bayburtlu'nun (2019) araştırmasıdır. Bayburtlu araştırmasında öğrencilerin öyküleyici anlatım şeklindeki hazırlıksız konuşmalarında toplam tutarlılık düzeyi puan ortalaması 3,44 olarak belirlemiştir. Barburlu'nun araştırmasında öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarının tutarlılık düzeyi bu araştırmada öğrencilerin sözlü anlatımlarının tutarlılık düzeyinden yüksektir. İki araştırma yaş olarak farklı düzeylerde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada öğrencilerin sözlü anlatımlarının biraz daha süre olarak uzun olması onların daha fazla hata yapmalarına neden olmuş olabilir.

Öğrenciler öyküleyici yapıdaki sözlü anlatımlarında en fazladan en aza doğru tutarlılıkla ilgili şu hataları yapmıştır: “Metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler, konu bütünlüğü, metindeki uyum, tekrar eden bilgi, anlatımın yarıda kesilmesi, anlaşılmayan yerler ve çelişkili bilgiler” Burada görüldüğü gibi öğrenciler en fazla metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler ve konu bütünlüğü başlıklarında hata yapmıştır. Günay'ın (2017, s. 120) ifade ettiği tutarlılık için metnin bütünündeki anlamsal değerlendirmede karşımıza ilk bu başlıklar çıkmaktadır. Metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler ve konu bütünlüğü başlıkları bir metnin anlamalı bir hâl almasında en temel unsurlardır. Dolayısıyla bu başlıklarda hata olması öğrencilerin öyküleyici yapıdaki sözlü anlatımlarının anlamsal açıdan büyük bir problemi olduğunu göstermektedir. Bu durum aynı zamanda öğrencilerin sözlü anlatımlarını iyi yapılandırmadıklarını da göstermektedir. Enkvist (1990) iyi yapılandırılmış bir metnin anlamsal tutarlılığının olması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin öyküleyici anlatımlarında yaptıkları tutarlılık hatalarıyla ilgili yapılan ve bu araştırmayla bezer sonuçları olan araştırmalar vardır. Coşkun'un (2005, s. 142-166) araştırması bunlardan biridir. Coşkun araştırmasında öğrencilerin tutarlılıkla ilgili sıklıkla “bilgi eksikliğinden kaynaklanan anlam karmaşası, olaylar arasındaki ilişkilerin metne aktarılamaması, olaylar arasında ani geçişler yapılması, hikâyede çelişkiler bulunması; birçok olayın üst üste ve çok kısa biçimde verilmesi; hikâyede bir odak noktasının olmaması; 1. şahıs anlatımıyla başlanıp, 3. şahıs anlatımıyla devam edilmesi; yarım bırakılan olayların bulunması; önemli bir olayın kısa önemsiz bir olayın ise detaylı anlatılması; hikâyeden ayrı açıklamalar olması; metin türünün hikâye olmaması” hatalarını yaptıklarını tespit etmiştir. Coşkun'un araştırmasında öğrencilerin yaptığı tutarlılık hatalarından olaylar arasındaki ilişkilerin metne aktarılamaması ve 1. şahıs anlatımıyla başlanıp, 3. şahıs anlatımıyla devam edilmesi dışındaki diğer hataların genel olarak bu araştırmada öğrencilerin yaptığı tutarlılık hatalarından olduğu görülmektedir.

Öğrenciler açıklayıcı yapıdaki sözlü anlatımlarında en fazladan en aza doğru tutarlılıkla ilgili şu hataları yapmıştır: “Metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler, konu bütünlüğü, tekrar eden bilgi, anlatımın yarıda kesilmesi, anlaşılmayan yerler, metindeki uyum ve çelişkili bilgiler”

Burada görüldüğü gibi öğrenciler en fazla metnin planı, eksik bilgi, ani geçişler, konu bütünlüğü başlıklarında hata yapmıştır. Bu durumlar metnin anlamlı bir yapıya bürünmesini sağlayan temel unsurlardır. Dolayısıyla bu başlıklarda hata olması öğrencilerin açıklayıcı anlatım şeklindeki sözlü anlatımlarında iyi bir içerik oluşturamadıklarını ve bu anlatımlarının anlamsal açıdan bir problemi olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin açıklayıcı anlatımlarında yaptıkları tutarlılık hatalarıyla ilgili yapılan ve bu araştırmayla bezer sonuçları olan araştırmalar vardır. Can'ın (2012, s. 256) araştırması bunlardan biridir. Can araştırmasında öğrencilerin paragraf tutarlılığı ile ilgili ana fikir oluşturabilme, giriş, sonuç, düşünce organizasyonunu kurabilme, ana fikir-yardımcı fikir uyumu ile ilgili hatalarla birlikte "birbiriyle ilgisiz dağınık düşüncelere yer verme; paragraf yapılması gereken yerde paragraf yapmama; paragraf yapılmaması gereken yerde paragraf yapma; düşüncenin tamamlanmadığı kısa paragraflara yer verme; tüm metnin tek paragraf biçiminde verilmesi; paragrafta ağırlığın olmaması; paragrafta yapı bilgisi eksikliği nedeniyle paragrafın bölümlerinin oluşturulamaması; paragrafta çelişkili ifadeler yer verme" hatalarını yaptıklarını tespit etmiştir. Can'ın araştırmasında öğrencilerin yaptığı tutarlılık hatalarından gereken yerde paragraf yapmama, paragraf yapılmaması gereken yerde paragraf yapma ve tüm metnin tek paragraf biçiminde verilmesi hataları dışında diğer hataların genel olarak bu araştırmada öğrencilerin yaptığı tutarlılık hatalarından olduğu görülmektedir.

Kaynaklar

- Bayburtlu, Y. S. (2019). *Ortaokul 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşmalarında bağdaşıklık ve tutarlılık*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bıçer, N. ve Çoban, İ. (2015). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 228-237.
- Can, R. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarında paragraf düzeyinde bağdaşıklık ve tutarlılık*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirci, K. (2017). *Türkoloji için dilbilim konular kavramlar teoriler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi uygulamalı bir yaklaşım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Enkvist, N. E. (1990). *Seven problems in the study of coherence and interpretability*. Coherence in Writing: Research and Pedagogical Perspectives (Ed. Ann M. Johns and Ulla Connor), Virginia: TESOL, 11-28.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Günay, D. (2017). *Hem çözümleme hem de yaratıcı yazma metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Halliday, M. A. K. ve Ruqaiya, H. (1976). *Cohesion in English*. New York: Longman Group UK Limited.
- Kerimoğlu, C. (2017). *Genel dilbilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.

- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2011). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Toklu, M. O. (2013). *Dilbilimine giriş*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Extended Abstract

Speech is an oral language skill that people use to express themselves in every situation and environment. Since speaking is an expressive skill, it is one of the most basic skills in communicating and interacting. People use language more orally in daily life. This has made speaking one of the most used skills in daily life. Speaking is done in two different ways, prepared and unprepared. In prepared speeches, the speaker makes a preliminary preparation and creates the content of his speech. In impromptu speeches, no preliminary preparation is made. It is not known in advance when these talks will be held and what their content will be. For this reason, impromptu speeches are somewhat more disadvantageous than prepared speeches. Prepared and impromptu speeches have the same elements of consistency as written texts. Consistency helps to present the spoken language as a whole and the writing in the written language as a whole and to form meaningful structures. Adequate level of consistency in the text helps to understand what is listened and read more easily. Therefore, the adequacy of the coherence level of the text helps the listener to easily understand the speech content.

Students at the faculty of education are prospective teachers of the future. One of the most important situations in the teaching profession is that the teacher must use the spoken language very well. When telling a story or giving information about any place to the students in the lesson, the teacher should use the oral language very well. One of the most important conditions that ensure that what the teacher tells in oral language use has a meaningful structure and is understood is that the level of consistency of the content is high. Therefore, it is seen that the level of consistency of the content created by the education faculty students in their oral language use is important. Based on this situation, it was decided to conduct this research. In this study, it was aimed to examine the oral expressions of the students studying at the faculty of education in terms of consistency.

This research is a qualitative research. The study was conducted in the case study pattern, which is one of the qualitative research methods. In the study, a description of an existing situation was made. The aim of the study is to reveal certain results regarding the existing situation. The diversity in the current situation in the research was handled with a flexible approach and the effect of different variables on this situation was examined. In the 2021-2022 academic year, 20 first-year students studying at the faculty of education at Başkent University were determined as the study group. These students consist of students studying in the departments of preschool teaching, English teaching, psychological counseling and guidance teacher, primary school mathematics teaching at the education faculty.

The oral expressions of the education faculty students were examined in terms of consistency under two headings as narrative expressions and explanatory expressions. The average of the consistency status in the verbal expressions of the students in the narrative structure is 3.0. But there are two students at a bad level and six students at an insufficient level below this average. The average of the consistency status in the descriptive oral expressions of the students is 2.8. Therefore, in explanatory oral expression, a total of nine students are below the average level, one student being poor and eight students insufficient.

The students made the following mistakes regarding the consistency from the most to the least in their narrative structure: "The plan of the text, incomplete information, sudden transitions, subject integrity, harmony in the text, repetitive information, interruption of the narration, incomprehensible places and contradictory information". As can be seen here, the students mostly made mistakes in the plan of the text, incomplete information, sudden transitions and topic integrity. The plan of the text, incomplete information, sudden transitions and topic integrity are the most basic elements in making a text understandable. Therefore, the fact that there are errors in these titles shows that the verbal expressions of the students in the narrative structure have a big problem in terms of semantics. This situation also shows that students do not structure their oral expressions well. The students made the following mistakes regarding the consistency from the most to the least in their explanatory oral narratives: "The plan of the text, incomplete information, sudden transitions, topic integrity, repetitive

information, interruption of the narrative, incomprehensible places, harmony and contradictory information in the text" As can be seen here, the students made the most mistakes in the plan of the text, incomplete information, sudden transitions, and subject integrity. These situations are the basic elements that enable the text to take on a meaningful structure. Therefore, the fact that there are errors in these titles shows that the students cannot create a good content in their oral expressions in the form of explanatory narration and that these expressions have a semantic problem.